

Asia: VN/16881/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Edustan

Klikkaa ja lisää otsikko valintakysymykselle

muu

Miten esitys vastaa hallitusohjelman tavoitteisiin

1) Tukeeko esitys tavoitteita vahvistaa psykoterapiapalveluiden saavutettavuutta uudistamalla psykoterapeuttikoulutusta kaksiportaiseksi ja säätämällä ensimmäisen portaan koulutus maksuttomaksi.

Kyllä, miksi? [Arene pitää esityksen tavoitteita oikeansuuntaisina ja yhteiskunnallisesti tarpeellisina. Perustason mielenterveyspalvelujen vahvistaminen sekä psykososiaalisten menetelmien osaamisen lisääminen voivat parantaa psykoterapiapalveluiden saatavuutta ja tukea palvelujen oikea-aikaista toteutumista. Ensimmäisen koulutusportaan maksuttomuus voi madaltaa koulutukseen hakeutumisen kynnystä ja vahvistaa osaamisen saatavuutta erityisesti niissä ammattiryhmissä, jotka työskentelevät perustason sosiaali- ja terveyspalveluissa. Arene korostaa kuitenkin, että uudistuksen toimeenpanossa tulee varmistaa ammattikorkeakoulujen rooli AMK-taustaisten sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten koulutuksessa sekä rahoituksen kohdentuminen koulutuksen tosiasiallisille toteuttajille.]

2) Tukeeko esitys mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamista kehittämällä perustason mielenterveyspalveluja ja porrasteista hoitomallia?

Kyllä, miksi? [Esitys tukee perustason mielenterveyspalvelujen vahvistamista ja porrasteisen hoitomallin kehittämistä lisäämällä psykososiaalisten menetelmien osaamista niissä palveluissa, joissa mielenterveyden tuen tarpeet kohdataan varhaisessa vaiheessa. Ammattikorkeakoulujen kouluttamat ammattilaiset, kuten sairaanhoitajat, terveydenhoitajat, sosionomit ja toimintaterapeutit, ovat keskeisessä asemassa perustason palveluissa, opiskeluhuollossa, kuntoutuksessa ja matalan kynnyksen palveluissa. Arene pitää tärkeänä, että koulutusmallin toimeenpanossa huomioidaan alueellinen saavutettavuus, hyvinvointialueiden ohjaus- ja

työnohjausresurssit sekä ammattikorkeakoulujen koulutuskapasiteetti, jotta uudistus aidosti vahvistaa palvelujärjestelmän toimintakykyä koko maassa.]

3) Tukeeko esitys lasten ja nuorten terapiatakuuta?

Kyllä, miksi? [Arene arvioi, että esitys voi tukea lasten ja nuorten terapiatakuun toteutumista vahvistamalla perustason mielenterveyspalvelujen osaamista ja lisäämällä psykososiaalisten menetelmien käyttöä varhaisessa vaiheessa. Lasten ja nuorten palveluissa tarvitaan laajasti osaamista matalan kynnyksen mielenterveyden tuesta, oikea-aikaisesta hoidosta ja psykososiaalisten menetelmien soveltamisesta. Terapiatakuun toteutuminen edellyttää kuitenkin riittävää koulutuskapasiteettia, alueellisesti saavutettavaa koulutusta sekä toimivia yhteistyörakenteita yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja hyvinvointialueiden välillä. Lisäksi vaikutusarvioinnissa tulee huomioida koulutettavien määrän, ohjausresurssien ja palvelujärjestelmän vastaanottokyvyn riittävyys.]

Esityksen mukaan kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen ensimmäisen taso sisältäisi yhtenäiset edellytykset tuottavan teoreettisen koulutuksen (30 op) lisäksi menetelmällisten opintojen kokonaisuuden (15 op), joka voisi sisältää koulutusta lyhytinterventioihin tai eri psykoterapiasuuntauksille ja -muodoille yhteisiin terapeuttisiin taitoihin

Toteuttaako tällainen ensimmäisen tason koulutus kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen tavoitetta?

Kyllä, miksi? [Arene pitää perusteltuna mallia, jossa ensimmäisen tason koulutus vahvistaa perustason sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten psykososiaalisten menetelmien osaamista ja luo selkeämmän rakenteen psykoterapiakoulutuksen kokonaisuuteen. Ensimmäisen tason koulutus voi tukea mielenterveyspalvelujen saatavuutta erityisesti perustason palveluissa, joissa varhainen tuki, lyhytinterventiot ja psykososiaaliset menetelmät ovat keskeisessä asemassa. Arene korostaa kuitenkin, että ensimmäisen tason koulutuksen suhde varsinaiseen psykoterapeutin ammattinimikkeeseen johtavaan koulutukseen tulee määritellä selkeästi. Koulutuksen osaamistavoitteiden, laajuuden ja käyttöalueen tulee olla valtakunnallisesti yhdenmukaisia, jotta koulutus ei synnytä epäselvyyttä koulutuksen tuottamasta osaamisesta tai ammatillisista valmiuksista.]

Toteuttaako tällainen ensimmäisen tason koulutus palvelujärjestelmän tarpeiden mukaista koulutusta?

Kyllä, miksi? [Esitys vastaa palvelujärjestelmän tarpeeseen vahvistaa perustason mielenterveysosaamista ja lisätä psykososiaalisten menetelmien käyttöä varhaisessa vaiheessa. Ammattikorkeakoulujen kouluttamat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset toimivat laajasti perustason palveluissa, opiskeluhuollossa, kuntoutuksessa ja matalan kynnyksen palveluissa, joissa lyhytinterventioiden ja psykososiaalisten menetelmien osaaminen on keskeistä. Arene pitää tärkeänä, että koulutusmalli rakennetaan osaksi olemassa olevia jatkuvan oppimisen rakenteita, ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutuksia sekä työelämälähtöistä korkeakoulu yhteistyötä. Lisäksi koulutuksen toteutuksessa tulee huomioida alueellinen saavutettavuus, koulutuksen laatu sekä hyvinvointialueiden mahdollisuudet tarjota riittävästi ohjaus- ja harjoitteluresursseja.]

Palvelujärjestelmien tarvitsemien lyhytinterventioiden vuosittaiseksi koulutustarpeeksi on arvioitu noin 2 000 - 4 000 koulutettavaa vuodessa. Millaisessa yliopistojen ja hyvinvointialueiden työnjaossa ja

yhteistyössä lyhytinterventtioiden koulutus tulisi toteuttaa, jotta se toteutuisi määrällisesti ja laadullisesti riittävänä? Mahdollistaako esitys tarkoituksenmukaisen työnjaon ja yhteistyön?

Koulutustarpeen mittaluokka edellyttää laajaa ja rakenteellisesti selkeää yhteistyötä ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja hyvinvointialueiden välillä. Arene pitää tärkeänä, että koulutusmalli ei perustu ainoastaan yliopistojen vastuulle, vaan hyödyntää myös ammattikorkeakoulujen alueellista koulutusverkostoa, jatkuvan oppimisen rakenteita ja kokemusta työelämälähtöisestä täydennys- ja erikoistumiskoulutuksesta.

Yliopistojen rooli painottuu tutkimusperustaisuuteen, koulutuksen akateemiseen kehittämiseen ja psykoterapiakoulutuksen kokonaisrakenteeseen. Ammattikorkeakouluilla on puolestaan keskeinen rooli erityisesti AMK-taustaisten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten työelämälähtöisessä kouluttamisessa sekä alueellisen saavutettavuuden varmistamisessa. Hyvinvointialueiden tehtävänä on varmistaa koulutuksen kytkeytyminen palvelujärjestelmän osaamistarpeisiin sekä riittävä ohjaus-, harjoittelu- ja työnohjauskapasiteetti.

Arene arvioi, että esitys luo yhteistyölle mahdollisuuden, mutta työnjakoa ja rahoituksen kohdentumista tulee jatkovalmistelussa täsmentää. Ammattikorkeakoulujen rooli jää esityksessä edelleen liian avoimeksi suhteessa niiden kouluttamiin ammattiryhmiin ja käytännön toteutusvastuusiin. Jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että rahoitus kohdentuu koulutuksen tosiasiallisille toteuttajille ja että koulutuksen toteutusmalli mahdollistaa valtakunnallisesti riittävän, alueellisesti saavutettavan ja laadukkaasti ohjatun koulutuksen.

Rahoituksesta

Toteuttaako esitetty rahoitusmalli esityksen mukaisen koulutuskokonaisuuden toteuttamista?

Ei, miksi? [Arene arvioi, että esityksen rahoitusmalli ei vielä riittävän selkeästi varmista koulutuskokonaisuuden tarkoituksenmukaista toteuttamista tilanteessa, jossa merkittävä osa koulutuksen kohderyhmästä on ammattikorkeakoulujen kouluttamia sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia. Lakiluonnoksessa ammattikorkeakoulut jäävät pääosin mahdollisiksi yhteistyökumppaneiksi, vaikka niillä on keskeinen rooli työelämälähtöisen koulutuksen toteuttamisessa, alueellisen saavutettavuuden varmistamisessa sekä jatkuvan oppimisen rakenteissa. Arene pitää tärkeänä, että rahoitus kohdentuu koulutuksen tosiasiallisille toteuttajille. Mikäli ammattikorkeakoulu vastaa sovitusta koulutusosuudesta, myös koulutuksesta aiheutuvat kustannukset tulee huomioida rahoituksen kohdentumisessa. Muutoin riskinä on, että ammattikorkeakouluille syntyy uusia tehtäviä ilman niihin osoitettua rahoitusta. Lisäksi nykyinen malli voi muodostua hallinnollisesti monimutkaiseksi, jos koulutuksen toteutus perustuu useiden toimijoiden välisiin sopimuksiin ilman selkeää vastuunjakoa ja rahoituksen läpinäkyvää kohdentumista.]

Muuta huomioita esitettyyn rahoituksen myöntämiseen ja maksamiseen liittyen?

Arene pitää perusteltuna, että jatkovalmistelussa arvioidaan myös mallia, jossa koulutuksen rahoitus kohdentuu suoraan koulutusta järjestäville korkeakouluille ja sen ohjaus toteutetaan yhden hallinnonalan kautta. Tämä voisi selkeyttää vastuita, vähentää hallinnollista monimutkaisuutta sekä vahvistaa koulutuksen laadun, kustannusten ja vaikuttavuuden arviointia.

Rahoitusmallissa tulee huomioida myös koulutuksen alueellinen saavutettavuus, hyvinvointialueiden ohjaus- ja työnohjauskapasiteetti sekä koulutuksen pitkäjänteinen toteutettavuus. Koulutustarpeen arvioidaan olevan vuositasolla suuri, minkä vuoksi koulutuksen toimeenpano edellyttää riittäviä henkilöstö-, ohjaus- ja yhteistyöresursseja.

Arene pitää tärkeänä, että rahoitusmalli tukee ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja hyvinvointialueiden tarkoituksenmukaista työnjakoa. Ammattikorkeakoulujen rooli AMK-taustaisten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kouluttamisessa tulee huomioida myös rahoituksen rakenteissa ja toimeenpanossa.

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattihenkilön erikoispätevyys

Huomioita ehdotettuun erikoispätevyyteen ja sen rekisteröimiseen liittyen?

Arene kannattaa sosiaalihuollon ammattihenkilöiden erikoispätevyyden säätämistä ja sen merkitsemistä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekistereihin. Erikoispätevyyden rekisteröinti voi vahvistaa psykososiaalisten menetelmien osaamisen tunnistettavuutta, tukea palvelujärjestelmän osaamisen ennakointia sekä parantaa näkyvyyttä siitä, kuinka paljon koulutettua henkilöstöä eri alueilla on käytettävissä.

Arene pitää kuitenkin tärkeänä, että erikoispätevyyden suhde ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukseen, YAMK-koulutukseen ja muuhun aiemmin hankittuun osaamiseen määritellään jatkovalmistelussa selkeästi. Mikäli koulutus rakennetaan irralliseksi olemassa olevista jatkuvan oppimisen rakenteista, seurauksena voi olla päällekkäisiä koulutussisältöjä, epäselviä hyväksilukuja ja tarpeetonta hallinnollista kuormaa.

Lisäksi asetustason valmistelussa tulee määritellä koulutuksen osaamistavoitteet, laajuus ja erikoispätevyyden tuottama osaaminen valtakunnallisesti yhdenmukaisella tavalla. Ensimmäisen tason koulutuksen tulee olla selkeästi erotettavissa varsinaisesta psykoterapeutin ammattinimikkeeseen johtavasta koulutuksesta, jotta koulutuksen tuottamat valmiudet ovat ymmärrettäviä niin opiskelijoille, työnantajille kuin asiakkaille ja potilaillekin.

Arene pitää tärkeänä myös sitä, että rekisteröintimalli tukee palvelujärjestelmän alueellista kehittämistä ja koulutustarpeiden ennakointia sekä mahdollistaa tiedon kokoamisen psykososiaalisten menetelmien osaamisen saatavuudesta valtakunnallisesti.

Muuta huomioitavaa esitykseen liittyen?

Huomiot

Arene pitää hallituksen esityksen tavoitteita oikeansuuntaisina ja yhteiskunnallisesti tarpeellisina. Perustason mielenterveyspalvelujen vahvistaminen sekä psykososiaalisten menetelmien osaamisen

lisääminen voivat tukea mielenterveyspalvelujen saatavuutta, palvelujen oikea-aikaisuutta ja lasten ja nuorten terapiatakuun toimeenpanoa.

Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta keskeistä on kuitenkin varmistaa, että uudistuksen toimeenpanossa huomioidaan ammattikorkeakoulujen rooli AMK-taustaisten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kouluttamisessa, koulutuksen alueellinen saavutettavuus sekä rahoituksen kohdentuminen koulutuksen tosiasiallisille toteuttajille. Ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset, YAMK-koulutus ja jatkuvan oppimisen rakenteet tulee kytkeä osaksi koulutusmallin toimeenpanoa.

Arene pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa täsmennetään koulutuksen osaamistavoitteet, hyväksiluvun periaatteet, koulutuksen suhde olemassa oleviin koulutusrakenteisiin sekä vaikutusarviointi ammattiryhmittäin ja alueittain. Lisäksi koulutuksen toimeenpanossa tulee huomioida hyvinvointialueiden ohjaus-, harjoittelu- ja työnohjausresurssien riittävyys sekä koulutuksen vaikuttavuuden seuranta osana palvelujärjestelmän kehittämistä.

Lausunnon ydinkohdat:

- Arene kannattaa esityksen tavoitetta vahvistaa perustason mielenterveyspalveluja, psykososiaalisten menetelmien osaamista ja koulutuksen maksuttomuutta ensimmäisessä portaassa.
- Ensimmäinen koulutusporras on myös perustason sosiaali- ja terveydenhuollon osaamisinvestointi, ei ainoastaan psykoterapeuttikoulutuksen sisäinen uudistus.
- Uudistuksen kohderyhmästä merkittävä osa on ammattikorkeakoulujen kouluttamia ammattilaisia, kuten sairaanhoitajia, terveydenhoitajia, sosionomeja ja toimintaterapeutteja.
- Ammattikorkeakoulujen asemaa ei tule jättää vain yliopistojen sopimusperusteiseksi yhteistyöksi tai koulutuksen alihankinnaksi.
- Rahoituksen tulee kohdentua koulutuksen tosiasiallisille toteuttajille. Jos ammattikorkeakoulu vastaa koulutusosuudesta, siitä aiheutuvat kustannukset tulee huomioida rahoituksessa.
- Koulutuksen taso, laajuus, osaamistavoitteet ja hyväksiluvun periaatteet tulee määritellä selkeästi asetustason valmistelussa.

- AMK-erikoistumiskoulutukset, YAMK-koulutus ja aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen tulee kytkeä osaksi koulutusmallia.
- Vaikutusarviointia tulee täydentää koulutustarpeen, koulutettavien ammattitaustan, alueellisen ja kielellisen saatavuuden sekä hyvinvointialueiden ohjaus-, harjoittelu- ja työnohjauskapasiteetin osalta.
- Koulutuksen vaikuttavuutta tulee arvioida suhteessa palvelujen saatavuuteen, alueelliseen kattavuuteen ja perustason mielenterveyspalvelujen toimintakykyyn.

Ylönen Nina
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry